

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Ad Libros V. Decretalium Gregorii IX.

Huth, Adam

Augustæ Vindelicorum, 1732

19. De divortiis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63433)

dum contractum impediendum. *c. 12. de sponsal. c. 2. de consang. & affin.* 4. Causæ matrimoniales tractandæ sunt *summariter*, & quantum fieri potest, brevissimè, ne litigantes ob longiorem moram periculo incontinentiæ exponantur. *Clem. 2. de jud. de V. S.* 5. Sententia lata in causa matrimoniali non transit in rem judicatam, etsi ab ea non sit appellatum, *cap. 7. & ibi gloss. de sent. & re jud.* 6. Accusatio matrimonii post lapsum etiam 30. & 40. annorum institui potest; quia matrimonium ab initio invalidum tractu temporis non convalescit, nec impedimentum tollitur. 7. Transactio super impedimento Canonico non est permessa, nec juramentum voluntarium, nec compromissum, *cap. fin. de Transact.*

TITULUS XIX.

De Divortiis.

Q *Divortium quid & quotuplex? Resp.* Divortium, quod est viri ab uxore & hujus à viro separatio legitima, est duplex, scil. prout vel importat dissolutionem matrimonii *quoad thorum & habitationem*, vel prout importat dissolutionem matrimonii *quoad ipsum vinculum*. Porro separatio, quæ perpetua non est, divortium propriè non appellatur.

¶

§. I.

§. I.

*De Divortio conjugum quoad
vinculum.*

Q. I. *An & qualiter matrimonium sit indissolubile? Resp.* Discrepat in hoc jus Civile a jure Canonico; secundum illud olim dissolventur etiam quoad vinculum, ut patet ex L. 2. C. de repudiis, ff. h. t. ex L. 8. C. de repudiis, quibus Theodos. & Valentinian. Imp. Christiani in certas causas divortium restrinxerunt. Et in causis divortii Jus Civile Leges Juris Canonici sequi debet, ex cujus declaratione matrimonium semel legitime contractum, superflite conjugum, quoad vinculum dissolvi nequit, nisi tribus causis infra q. 3. & 4. ponendis. At jure indissolubilitas hæc proveniat, non conveniunt AA. melius sentiunt, qui dicunt, *indissolubilitatem matrimonii aliquo modo fundari in natura*, cum ex natura sua tendat ad amorem mutuum, procreationem & educationem prolium, ad quæ perpetuitas plurimum conferretur, tamen competere ex sole Jure natura, cum hoc immutabile, matrimonii autem dissolubilitas fuerit, nec sit omni casu illicita & invalida. *Indissolubilitatem matrimonii supposita ineffabilitate divina, induci jure naturali.* Ratio; quæ jure naturali repugnat concessio usûs rei alienæ in Domino, aut modo alio, quàm ab illo permittente sit; cum ergo DEUS supremus corporum

minus non nisi per nexum insolubilem voluerit transferri dominium corporum. *Matth. 9. v. 6.* Flor. in decret. union. §. septim. Trid. sess. 24. princ. ii, qui temporaneum corporum suorum usum transferre vellent, contra jus naturale peccabunt.

Q. 2. *An matrimonium fuerit insolubile in L. V.?* Resp. 1. Aff. quoad *Legem naturæ* ex verbis Christi, *ab initio autem non fuit sic.* *Matth. 19.* Resp. 2. In *Lege scriptâ* seu *Mosaica* Hebræis permixtum fuit, dispensante DEO, repudium uxorum suarum, quod & factum justâ de causâ erat licitum. *Deuteron. 24. v. 1. & 4.* *Lev. 21. v. 13.* Idem extendunt aliqui ad *Gentiles* tum temporis. Defacto tamen *post Legem Evangelicam promulgatam* neque *Judæis*, neque *Gentilibus* licitum est repudium; quia *Lege Evangelicâ* *Matth. 19. v. 6.* Libellus repudii est antiquatus, & matrimonium ad *primævam* indissolubilitatem reductum, ut etiam expressè habetur. *c. gaudemus. 8. h. t.*

Q. 3. *An matrimonia infidelium, hoc est, non baptizatorum, semel legitimè contracta sint defacto penitus indissolubilia?* Resp. 1. Si uterque conjugum perseverat in infidelitate, etiamsi conjugium tantum sit ratum; nec à Pontifice, utpote cujus jurisdictioni subjecti non sunt; nec à Principe sæculari, cui potestatem à DEO solvendi matrimonia concessam esse, non constat; nec mutuo contrahentium consensu solvi potest, quia insolubilitatem uti consensu suo

con-

conjuges hi non induxerunt, ita nec eam
possunt.

Resp. 2. Dum uterque ad fidem con-
vertitur, eorūque matrimonium *copulā carnāli*
dum fuit consummatum, solubile est vel
dissolutione Religiosā vel dispensatione Pontificis
quemadmodum dicitur *quast. sequent.* de
fidelium matrimoniis. Si verò *consummatum*
rit, nullā potest humanā potestate *quoad* *vinculum*
solvi, cū à DEO ipso insolubilitatem habet.

Resp. 3. Si unus conjugum infidelium
ad fidem convertitur, altero nolente converti,
nolente cohabitare, adeoque discessionem
faciente; vel volente quidem cohabitare,
non absque injuriā Creatoris vel *directe*
directè irrogatā, adeoque faciente discessionem
moralem, solvi potest matrimonium etiam
consummatum, etiam *quoad vinculum*, in
fidei ex privilegio & dispensatione
quam innuit S. Paulus *1. Corinth. 7. v.*
habetur *c. 7. & 8. h. t.* Tale autem matrimonium
non statim à puncto, quo infidelis renu-
verti, & cohabitare fideli sine contumelia
Creatoris, sed tum modò solvitur, cū fidelis
dum matrimonium contrahit *c. 8. h. t. ca.*
caus. 28. q. 2. quo secundo matrimonio à
contracto, validè & licitè ad alias quoque
transit infidelis; quia nullo jure prohibetur
quod tamen secus est, dum conversus non
plectitur statum matrimoniale, sed vel
Ordines suscipit aut emitit *Professionem*.

ullibi annexum esse legatur S. Ordinibus vel Professioni privilegium, matrimonium *consummatum* quoad ipsum vinculum dissolvendi.

Q. 4. *An matrimonium ratum fidelium sit indissolubile?* Resp. Neg. sed duplici casu etiam quoad vinculum solvi potest 1. per *Professionem* Religiosam solennem. c. 2. & 7. de *convers. conjug.* Trid. Sess. 24. can. 6. de *Sacram. matrim.* quæ tamen vis neque *Votis simplicibus* competit, neque S. Ordinibus. 2. Potest quoque dissolvi matrimonium ratum per *dispensationem summi Pontificis*. Ratio; quia potestas Papæ *Matth. 16.* data extendi debet, quantum potest & exigit bonum animarum, ac recta Ecclesiæ gubernatio; estque reipsa exercita à *Gregor. VII. Eug. & Pio IV. Julio & Paulo III. Clement. & Urban. VIII. Gregor. XIII. &c.* Dispensatio concessa sine justa causa invalida est; cum enim insolubilitas matrimonii rati descendat ex jure divino, in hoc non nisi urgente causâ gravi juxta *D. Thom. 22. q. 88. art. 12.* Papa dispensare potest, potestate utpote ad ædificationem, non destructionem & dissipationem à Christo concessâ. *Schmalzgr. h. n. 51.*

Q. 5. *Quantum tempus concessum sit conjugibus ad deliberandum de Religionis ingressu?* Resp. Post matrimonium contractum & non consummatum duo menses conjugibus dantur ad deliberandum de Religionis ingressu, ita ut intra id temporis debitum reddere non teneantur. c. 7. de *convers. conjug.* Duo autem illi menses primò

conceduntur non ad ingressum cum effectu in Professionem, sed ad ingressum solummodo Novitiatum. 2. Bimestre hoc computatur est *regulariter* à die contracti matrimonii *communis*. 3. Potest hoc bimestre auctoritate iudicis vel abbreviari vel prorogari, tempus est à Lege præscriptum, sed à iudice imponitur ab eo exigente causa coarctari potest vel prorogari. *L. 2. ff. de re iudicat.* 4. Quod si contra de statu religioso deliberantem vi opprimatur, matrimonium quidem redditur indissolubile, sed vinculum, utpote verè consummatum, *per premen loquendo* fœmina poterit Religionem ingredi, eo quòd maritus non debeat referre condempnam ex sua iniquitate. 5. Bimestre dictum per ta Sanch. conceditur omnibus conjugatis, et de ingressu in Religionem non cogitantibus cum Laym. Castrop. Hurtad. contrarium tenentibus.

Q. 6. An matrimonium fidelium consummatum sit indissolubile? Resp. Aff. ut neque ob adulterium, neque ob hæresin, neque aliâ de causa matrimonium fidelium simul *validè* contractum consummatum quoad vinculum possit dissolvi. Ratio ex scriptura *Marci 10. v. 11.* ubi generaliter negatur, posse conjugem, ex quacunque causa compartem dimiserit, eo superfluo ac inculpam copulari. *Matth. 19. v. 6.* Quod Deus conjunxit, homo non separet. ex Apostolo *1. Cor. 7. v. 10.* ubi ait, *iis, qui matrimonio iuncti sunt*

præcipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere, quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari. 2. Probant aliqui indissolubilitatem matrimonii consummati ex ejus significatione, cum significet perpetuam Christi cum Ecclesia conjunctionem. 3. Probatur ex Concil. Flor. in Decreto union. Trid. Sess. 24. can. 7. de Sac. matrim. 4. Ex plurimis incommodis, quæ & proli & conjugibus hac viâ accersuntur.

Q. 7. An matrimonia A catholicorum nostri temporis sint indissolubilia, sive inter se, sive cum Orthodoxis contracta? Resp. sub distinctione: Vel enim habent intentionem contrahendi matrimonium, quale ex institutione Christi potest contrahi: licet putent matrimonium inter Christianos in quibusdam casibus solvi posse, matrimonium eorum erit insolubile. Ratio; quia hoc casu prævalet intentio generalis contrahendi matrimonium validum, quod revera est insolubile. Vel ita contrahunt, ut intentionem huic errori suo alligent, & expressè nolint aliter contrahere, nisi sub conditione solubilitatis; tale matrimonium, utpote invalidum, erit solubile; quia talis intentio & consensus aperte substantiæ matrimonii repugnat. Interim præsumendum non est, alligare eos mentem suam errori huic; adeoque matrimonium Hæreticorum est Sacramentum simulque indissolubile. Ratio præsumptionis est, quia in dubio favendum est semper matrimonio jam contracto, proque ejus valore præsumendum. c. fin. de sent. & re judic.

Q. 8.

Q. 8. *Quid requiratur, ut matrimonium ratum, sive consummatum contractum cum impedimento dirimente dissolvatur quoad vinculum.*
Resp. 1. Debet fieri auctoritate legitima. *c. 3. h. t.* 2. Non potest iudex matrimonium in facie Ecclesie contractum ex hoc dissolvere, quod unus vel uterque etiam iuxta fateatur, se cum impedimento dirimente contraxisse. *c. 5. de eo, qui cognov.* Ratio redditur ob periculum collusionis. 3. De impedimento ipso debet constare iudici per probationem & perfectam probationem v.g. per duos omni exceptione majores. *Arg. c. de sangu. c. 22. de testib.* 4. In dubio debet pro valore matrimonii pronunciare. *Ex dictis.* 5. Coniux tamen, cui de impedimento dirimente certo constat, nec petere restitutum, nec reddere. *c. 13. de spoliat.*

§. 2.

*De dissolutione matrimonii quoad rationem
& cohabitationem.*

Q. I. *Quot modis matrimonium quoad rationem separari in perpetuum possit?* **Resp.** *De uno, per mutuum consensum conjugum, & de altero, per solenne in susceptione S. Ordinum, aut Professione Religiosa, altero consentiente, &*

tur. c. 4. 5. &c. de conv. conjug. modo altero ob
 adulterium ab uno commissum, quod quia per se
 & directè repugnat fidei conjugali, causa suffi-
 ciens est divortii quoad thorum perpetui. Hæc
 est constans Catholicorum Doctrina propter il-
 lud Christi *Matth. 5. & 19. nisi ob fornicationem.*
 prout explicat Hieron. *ad cit. c. 19. Matth. & in*
Epist. ad Amand. D. Aug. L. 2. de adulter. con-
jug. c. 9. Conceditur tam marito innocenti ob
 adulterium uxoris, quàm uxori innocenti ob
 adulterium mariti, cum jus divortii faciendi ori-
 tur ex violatione fidei conjugalis, ubi conjuges
 æquales sunt. Modò tamen adulterium fuerit
 consummatum, & formale sive continens mali-
 tiam formalem adulterii; quia nisi formale adul-
 terium sit, fides conjugalis injuriosè non viola-
 tur; nisi sit consummatum, caro in aliam carnem
 non dividitur.

Q. 2. Quando non liceat facere divortium pro-
pter adulterium? Resp. 1. Si uterque conjugum
 adulterium commisit; quia tum paria delicta
 mutuâ compensatione delentur. *cap. 4. & 5. h. t.*
2. Si maritus adulterii uxoris fuit author; quia
 hoc casu æquè culpabilis est, ac uxor. *3.* Si
 conjux innocens nocenti condonavit adulte-
 rium; quia sic cessit juri acquisito faciendi divor-
 tium.

Q. 3. An conjugem adulterum innocens teneat-
ur dimittere? Resp. Per se nulla est ad hoc obli-
 gatio. Ratio; quia dimissio adulteræ à Chri-
 sto *Matth. 19.* non præcipitur, sed tantum per-
 mitteri.

mittitur, ut notat S. August. relatus *can.* 28. q. 1. Dicunt aliqui per accidens re-
 scandali & sinistrae suspicionis teneri posse
 tum ad dimittendam adulteram; quibus
 dicit Castrop. eò quòd uxor, quæ in
 mariti reprehendentis eam & punientis
 quit, inde dimissa liberiùs sit peccatura;
 teneri, ait, maritum uti remedio dubio,
 féque scandalo & suspicioni remediis aliis
 curri. A fortiori rarissimè vel nunquam
 innocens se à marito adultero separare
 tur.

*Q. 4. An si conjux innocens velit ulterius
 liari nocenti post factum divortium, tenetur
 cens acceptare & ad cohabitationem redire?*
Aff. quia divortium ex causà adulterii
 gratiam innocentis concessum est; ergo
 bet in ejus incommodum retorqueri. *Reg. jur. in 6.* Neque censetur innocens
 suo jure, dum dimittit nocentem, sed
 adulter jure suo, quod priùs habuit in
 tem ex matrimonio, privatur. *Leuren. h. t. 1.*
 refert aliquot casus, ubi etiam nocens
 innocentem non tenetur.

*Q. 5. An adulterum resipiscens recipere
 cum eo redintegrare conjugium innocens
 vel an possit pro libitu suscipere S. Ordinis
 ligationem ingredi? Resp. I.* Potest quidem
 facto etiam per sententiam divortio nocentem
 conciliari; cum per sententiam non debet
 vari jure suo; non tamen tenetur, *can.*

etiam nocente. Ratio; quia adulterium est causa divortii perpetui. *Resp.* 2. Potest etiam innocens suscipere S. Ordines, Religionem ingredi, vel emitte votum castitatis, absque eo, quod nocens emendatus illum possit repetere. Ratio; quia amisso ob adulterium jure exigendi debitum & mutuam cohabitationem, innocens ab omni debito conjugali liber efficitur. Debet tamen, ut licite & absque peccato innocens assumat alium statum, divortium per *sententiam judicis* factum esse, cum aliàs nocens regulariter restitutionem in integrum petere possit.

Q. 6. An conjugum uno in adulterium lapsa possit innocens propria ab eo auctoritate divertere?

Resp. Aff. 1. Dum adulterium est notorium *c. 9. de sponsal. c. 4. h. t.* 2. Secluso scandalo etiam ob adulterium occultum, saltem *pro foro conscientia*. Ratio; quia ea est natura matrimonii, ut conjuges sibi obligentur ad mutuam cohabitationem debitique redditionem, quamdiu carnem non dividerint, facta hac divisione cessat obligatio in innocente, qui adeoque sibi ipsi jus non dicit, sed jure à matrimonii natura concessio utitur. Habetur hoc ipsum in *can. 2. caus. 32. q. 1.* 3. Innocens propria auctoritate volens divertere debet esse moraliter certus de adulterio conjugis. *c. 9. de sponsal.* Ratio, quia nemo ob dubium vel suspicionem tantum probabilem jure suo est privandus. 4. Licet innocens non expectatâ sententiâ, ut di-

Etum, separare se possit, si tamen spoliatus restitutionem petat, statim est restituendus, nisi aliter esset notorium, vel in continenti probetur. *c. 13. de restit. spoliat.* Spolians tamen etus moraliter de impedimento dirimente uti foro externo compellatur ad cohabitandum, foro conscientia matrimonio uti non potest. *c. 4. de sent. excommun.* quia talis usus est fornicationis intrinsecè mala & peccaminosa.

Q. 7. An & quæ præter adulterium sunt causæ divortii justæ quoad thorum? Resp. ad 1. Affirmative sess. 24. can. 8. de Sacram. matrim. clarè hæreticitatem definit, constatque ex toto *tit. de divor. & conv. conjug.* Quando Christus solam impugnavit fornicationem pro causâ divortii, de cuius separationis perpetuæ, & obstante contrahendi matrimoniali est locutus. *Resp. ad 2. Causa prima est Hæresis, non quæcunque, sed periculosa juxta illud Apost. ad Tit. 3. & c. fin. de conv. conjug. c. 6. & 7. h. t.* Ratio est; quia ex cohabitatione cum Hæretico pertinaci plerumque imminet periculum perversionis, quo imminente & urgente graviter jure naturali & divino obligatur innocens se separare, etiam proprio auctoritate. Separatio hæc autem non est perpetua, sed durat, quoadusque Hæreticus resipiscat. *c. 7. h. t.* Facta autem *Judicio Ecclesie* est in perpetua juxta multos, ut non teneatur talem Hæreticum etiam resipiscentem conjux Catholicæ sui consortium recipere *c. 6. h. t. c. ult. de Hæreticis.* Aliis sententiam hanc de rigore juris valè

probabilem moderantibus, ut tum procedat, si
 conjux Catholicus ad Religionem transire, non
 autem, si velit in sæculo remanere; probant *ex c.*
ult. de Conv. Conjug. & ex illa Capitulum 6. h. t.
 interpretantur. *Secunda* causa est, *periculum*
anima, dum conjux conjugem ad gravia peccata
 v.g. latrocinii, veneficii, &c. impellit; cessante
 autem hac inductione, quantumcunque conjux
 vitiis sit deditus, excepto adulterio & hæresi, di-
 vortium non licet. Ad hanc separationem sen-
 tentiâ judicis opus non est, quia ipso jure natura-
 li conceditur. *Tertia, Periculum corporis*, quod
 imminere solet v. g. conjugi sano ob alterius le-
 pram, uxori ob latrocinationem viri, &c. *Quar-*
ta, Savitia aut furor mariti v.g. consortem suam
 odio gravi persequentis, ejusque vitæ ferro, ve-
 neno, &c. insidiantis, vel mortem aut mutilatio-
 nem seriò minantis, aut aliis modis crudeliter
 tractantis. *c. 18. & 13. de Restit. spol.* Ratio; quia
 uxor non est mancipium viri. *Quinta, Molestia*
cohabitatio ex frequentia jurgiorum & rixarum;
 quia grave malum reputatur, habere semper of-
 fensum illum, quocum quis perpetuò vivere co-
 gitur. Ad separationem à thoro ob tres ultimas
 causas ferè semper necessaria est autoritas judicis,
 nisi periculum in morâ sit.

Q. 8. Apud quem conjugum facto divortio edu-
candi & alendi liberi? Resp. Apud innocentem
 expensis partis nocentis. *Auth. si pater. C. di-*
vortio facto; adeoque non minùs apud patrem
 innocentem expensis matris nocentis, quàm apud

matrem innocentem expensis patris nocentis
quia vir & uxor sunt correlativa; ergo dispositum
de uno censetur etiam de altero dispositum, ubi
eadem, quemadmodum hic, ratio militat. *Idem*
tamen *Auth. cit.* tres patitur limitationes, quae
vide.

TITULUS XX.

De donationibus inter virum & uxorem,
& de dote post divortium
restituenda.

Q. 1. *Donatio inter virum & uxorem quae fit
Resp.* Duplex; alia quae fit omnino gratuita
& ex mera liberalitate *L. 1. ff. de Donat.* alia quae
fit ob causam aliquam; qualis est donatio propter
nuptias facta à marito in compensationem dote
sibi datae ab uxore.

Q. 2. *An & quatenus donationes inter conjuges
valeant vel non valeant? Resp.* Donatio mere libe-
ralis, & quae donans sit pauperior, cum locupletatione
donatarii, facta stante matrimonio, inter
conjuges privatos tam de Jure Civili *L. 1. 2. 3. ff. de Donat. h. t.*
quàm de Jure Canonico *c. fin. h. t. est irrita*
da, non quidem ita, ut careat omni effectu, cum
juxta dicenda confirmetur morte donantis, trans-
eâtque saltem possessio rei donatae in donatarium,
cum ea sit quid facti. arg. *L. 1. §. 4. ff. de acq. & amitt. poss.*
Imò & acquirat fructus sua indultum
ex